

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

від 04.12.2017 року

Засідання студентського
наукового гуртка
«Економіко-правові рішення»

Аналітичні матеріали на тему:

«Ринок телекомунікацій, його форми та властивості»

Київ – 2017

Зміст

Від автора.....	3
Вступ.....	3
1. Телекомунікації в Україні	4
1.1. Види телекомунікаційних послуг	4
1.2. Головні проблеми сфери телекомунікацій.....	8
1.3. Напрями розвитку телекомунікаційних мереж	8
2. Український ринок телекомунікацій.....	11
2.1. Загальна характеристика та особливості ринку телекомунікацій	11
2.2. Результати діяльності телекомунікаційного сектора України.....	13
2.3. Методологія аналізу ринків телекомунікаційних послуг	22
3. Регулювання ринку комунікацій	31
3.1. Державне регулювання у сфері телекомунікацій.....	32
3.2. Проблеми регулювання ринку телекомунікаційних послуг	38
4. Висновки	41
Література	42
Додаток 1. Дані про якість телекомунікаційних послуг	43

Від автора

Приступаючи до проведення дослідження постало питання, дослідження проводити у глобальному ринку телекомунікацій чи в ринку телекомунікацій України. Міжнародний ринок настільки великий і різноманітний, що я прийшов до дослідження ринку телекомунікацій в Україні. Проте, у своїй роботі окремо про це майже не наголошую.

Робота носить реферативний характер, проте інтеграція інформації і деякий порівняльний аналіз може бути корисний читачеві, якого цікавить сучасний ринок телекомунікацій в Україні.

Вступ

Глобалізація економічного життя та зростаюча роль технологічних інновацій суттєво підвищили роль інформації як одного з ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності в сучасній економіці. Телекомунікації стали інтегральною частиною бізнесу та забезпечують внутрішні та міжнародні потоки інформації в процесі прийняття ділових рішень. Обсяг інформації, що передається завдяки інформаційно-телекомунікаційній структурі, подвоюється кожні 2-3 роки, що посилює значення телекомунікацій як на рівні компаній, так і в цілому в економіці світу, що в свою чергу підсилює процеси глобалізації.

Розвиток нових технологій вніс істотні корективи в хід розвитку людства. Лідерство країни на міжнародній арені останнім часом починає усе більшою мірою визначатися вже не тільки наявністю природних ресурсів, рівнем розвитку сільського господарства і промисловості, а й якісними і кількісними показниками сконцентрованих у її національній економіці інформаційних потоків.

Інформаційні ресурси країни, регіону, організації сьогодні є стратегічними і мають не менше значення, ніж запаси сировини, енергії, копалин та інших ресурсів. Інформація в сучасному суспільстві являє собою найважливіший фактор економічного зростання. Отже, сучасний етап розвитку економічних систем, стан яких прийнято називати «новою економікою», неможливо розглядати без телекомунікаційного сектору, що є основним знаряддям управління інформаційними потоками сучасного суспільства й основою економіки в її сучасному розумінні.

Об'єктивні процеси розвитку економічної системи призвели до того, що останнім часом в Україні приділяється все більше уваги сектору телекомунікацій, що сьогодні є основою нової економіки на Заході й одним із найперспективніших і швидко зростаючих сегментів вітчизняної економіки.

Розвиток сучасних економічних систем має місце в умовах постійної активізації процесів глобалізації. Масштаб, характер, структура, якісні і кількісні параметри включення національних економічних систем у ці процеси сьогодні вже асоціюються з

об'єктивними показниками розвитку сучасних держав, ключовими детермінантами їхнього майбутнього.

З урахуванням виняткової ролі інформації у визначенні перспектив розвитку держави, очевидною є потреба в ефективному регулюванні сфери інформаційно-телекомунікаційного сектору країни задля його подальшого розвитку та зростання. Особливо важливою є ситуація для України. Телекомунікації — є найсучаснішим, різноманітним і швидко зростаючим сектором економіки будь-якої країни, в тому числі і України. Телекомунікації — це процес, фундаментальний засіб для досягнення різних цілей. В економічному світі телекомунікації слугують для розповсюдження інформації серед постачальників, споживачів, дослідників, аналітиків, законодавців, регуляторів тощо. Вони присутні у всіх процесах економічного виробництва і є невід'ємною складовою практично будь-якої сучасної бізнес-діяльності, метою якої є продукування товарів та послуг для споживачів. У соціальному середовищі телекомунікації є засобом для інформування, розваг та обміну досвідом. Телекомунікаційні мережі та послуги дозволяють здійснювати всі ці дії на великих відстанях та серед широкого кола користувачів.

З огляду на те, що за останні десятиліття телекомунікації стали життєво необхідними для мільйонів громадян, питання реформування та регулювання цього сектора та інфраструктури стали одними з найважливіших тем економічних дискусій по всьому світу. Рішення, які приймаються урядами у сфері телекомунікацій, матимуть надзвичайно великий вплив на соціальний та економічний добробут націй.

1. Телекомунікації в Україні

1.1. Види телекомунікаційних послуг

Закон України "Про телекомунікації" визначає телекомунікації як передавання, випромінювання та або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах.

Суб'єктами інформаційної діяльності в галузі телекомунікації є оператори та провайдери телекомунікацій.

Оператор телекомунікації це - суб'єкт господарювання, який має право на діяльність у сфері телекомунікації із правом на технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж;

Провайдер телекомунікації - суб'єкт господарювання, який має право на діяльність у сфері телекомунікації без права на технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;

Основними сегментами телекомунікаційних послуг є:

- *мобільний зв'язок - питома вага в останні роки складає понад 66 % ;*
- *фіксований зв'язок - питома вага в загальному обсязі доходів поступово знижується і склала понад 17 % в 2012 році;*
- *широкосмуговий доступ (ШСД) (комп'ютерний зв'язок) – питома вага постійно збільшується і в 2012 році склала понад 11 %.*

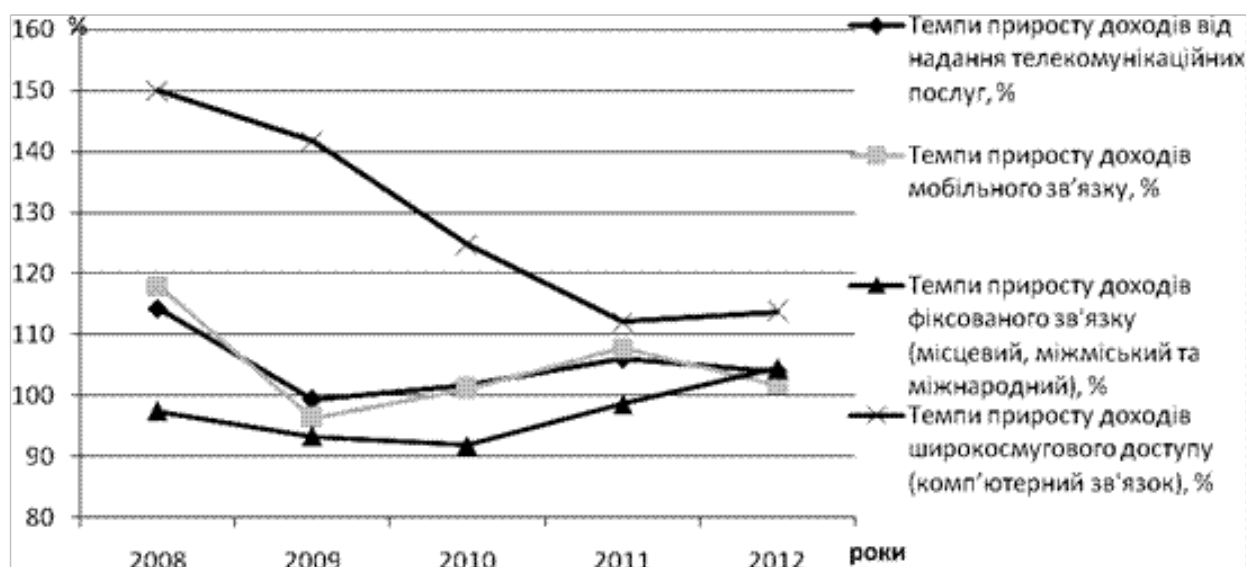

Рис. 2. Темпи приросту доходів галузі зв'язку. (%) (за даними НКРЗ [1]).

Розглянемо кожен з сегментів телекомунікаційних послуг.

Вид зв'язку	2010	2011
Мобільний зв'язок	28,8	31,0
Фіксований зв'язок	8,2	8,0
Широкопasmовий доступ	4,2	4,7
Передача і прийом телевізійних і радіопрограм	1,9	2,1
Проводове мовлення	0,20	0,18
Телеграф	0,046	0,038
Разом	43,6	46,2

Інтернет в Україні

Чисельність інтернет-аудиторії в Україні станом на 1 січня 2010 року становила понад 15,3 млн унікальних користувачів — третину населення України.

На 1 січня 2010 року налічувалось 2,1 млн абонентів широкосмугового доступу до Інтернет, або 11,5 % загальної кількості сімей в Україні.

Телефонний зв'язок в Україні. Мобільний зв'язок в Україні

Проникнення рухомого (мобільного) та фіксованого телефонного зв'язку в загальній кількості населення України залишилось майже незмінним порівняно з 2008 роком — 119,8 % та 28,4 % відповідно.

Кількість абонентів мобільного зв'язку в Україні станом на 2-й квартал 2013 року склала понад 61,72 млн осіб (кількість активованих SIM-карт)[3].

Телебачення в Україні

Докладніше: Список українських телеканалів

З 2009 року розпочато наземне цифрове мовлення у стандарті DVB-T пакету з 10 ТВ-програм у Київській, Житомирській областях. На початок грудня 2009 року територія всієї Одеської області покрита сигналом цифрового наземного телебачення. Здійснено впровадження сучасного інтерактивного цифрового телебачення (IPTV).

На 1 січня 2010 року налічувалось понад 3,4 млн абонентів кабельного телебачення, або 18,7 % сімей України.

Поштовий зв'язок

Українським державним підприємством поштового зв'язку «Укрпошта» у 2009 році отримано загальних доходів на суму 4,7 млрд грн., з них 2,5 млрд грн. — від послуг зв'язку, що на 25 % перевищує показник 2008 року. Чистий прибуток Укрпошти склав 30,3 млн грн.

Протягом 2009 року капітально відремонтовано понад 100 об'єктів поштового зв'язку, впроваджено 95 пересувних відділень поштового зв'язку, які обслуговують 580 населених пунктів, підключено до комунікаційної мережі підприємства 450 об'єктів поштового зв'язку, організовано 98 нових робочих місць для надання послуги з продажу електронних ваучерів та поповнення рахунків абонентів рухомого (мобільного) зв'язку, до АС «Електронний переказ» підключено 145 нових робочих місць.

Обсяги телекомунікаційних послуг та їх динаміка

Телекомунікації відіграють значну роль в соціальній та економічній діяльності суспільства, забезпечуючи оперативне або інтерактивне (діалогове) передавання інформації. Розвиток телекомунікацій повинен здійснюватися випереджувальними темпами порівняно із загальними темпами розвитку економіки і буде визначальним на найближчу і більш віддалену перспективу. Повільні темпи розвитку телекомунікацій спричиняють зниження конкурентоспроможності економіки України. Телекомунікації відіграють значну роль у прискоренні розвитку економіки та соціальної сфери.

Телекомунікації в Україні стрімко розвивалися у пореформений період 1990-2010 рр. Український ринок телекомунікаційних послуг як одна із важливих складових інноваційної економіки демонструє високі темпи зростання, що випереджають темпи зростання економіки в цілому: частка галузі «Зв'язок» в структурі ВВП постійно збільшується, за даними Держкомстату вона зросла у 2005-2007 роках з 3.1% до 6.5%. Особливого прискорення набувають послуги по окремих сегментах зазначеного ринку. Темпи зростання послуг мобільного зв'язку та Інтернет – послуг красномовно засвідчують, що роль цього сектора в економіці України неухильно зростає (рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні досяг 120,1% у 2008 р. порівняно з 72% у США, а темп зростання абонентської бази в вітчизні склав 117 % у 2009 р., також у 2009 р. темп зростання вкладання всіх прямих іноземних інвестицій (ПІІ) економіки країни склав 7%) [2].

У 2009 році оператори усіх форм власності надали послуг зв'язку на 46,1 млрд грн., з них 18 млрд грн. — від послуг, наданих населенню[1].

Про збільшення значення телекомунікацій у вітчизняній економіці за останні роки свідчить аналіз динаміки частки телекомунікаційних послуг в ВВП України:

Показник	2013	2014
Частка сфери ІТ у ВВП	1,22%	1,39%
Кількість суб'єктів господарювання різних форм власності, що здійснюють діяльність у сфері зв'язку та інформатизації	66 500	86377
Кількість працюючих у сфері зв'язку та інформатизації	280 400	298000
Оператори та провайдери, що внесені до реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій	3752	4255
Обсяги доходів від надання послуг сфери зв'язку та інформатизації	63,9 млрд. грн	67,5 млрд. грн
Обсяги доходів від реалізації послуг зв'язку	52,5 млрд. грн	52,4 млрд. грн (без урахування АР Крим)
Обсяг реалізованих послуг у сфері інформатизації	11,4 млрд. грн	15,1 млрд. грн

Фото: Джерело: Звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2013 та 2014 роки

Середня українська сім'я витратила на послуги зв'язку в середньому на рік близько 990 грн. або 83 грн. на місяць, з них половина — витрати на рухомий (мобільний зв'язок), чверть — фіксований телефонний зв'язок, 10 % — послуги з передачі даних та надання доступу до мережі Інтернет і менше 3 % — послуги поштового зв'язку.

До бюджету та Пенсійного фонду сплачено 10,2 млрд грн. податків, зборів та обов'язкових платежів, що більш ніж на 14 % перевищує платежі 2008 року. Третину цих платежів здійснено підприємствами галузі зв'язку, управління якими здійснює держава.

Середньомісячна заробітна плата у сфері діяльності пошти та зв'язку у 2009 році становила 2,3 тис. грн., що на 18 % перевищує рівень середньомісячної зарплати 2008 року. Станом на 1 січня 2010 року на підприємствах основної діяльності галузі зв'язку, управління якими здійснює держава, немає заборгованості з виплати заробітної плати.

У 2009 році найдинамічнішим на ринку послуг зв'язку став комп'ютерний зв'язок: його доходи зросли на 36 % і склали понад 3,3 млрд грн.

Реалізація послуг зв'язку в Україні в 2011 досягла 50,3 млрд грн. Обсяги доходів від надання послуг зв'язку населенню склали майже 37 % від загального обсягу послуг зв'язку, або 18,4 млрд грн.[2]

Динаміка послуг у загальному обсязі доходів ринку телекомунікацій за 2010 і 2011, млрд грн[2]

1.2. Головні проблеми сфери телекомунікацій

У сфері телекомунікацій існують такі проблеми:

низький рівень забезпечення населення, підприємств, установ і організацій інтерактивними телекомунікаційними послугами;

нерівномірність забезпечення телекомунікаційними послугами та обмеженість доступу користувачів до загальнодоступних телекомунікаційних послуг (особливо у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах);

використання на стаціонарних телекомунікаційних мережах морально застарілого та фізично зношеного аналогового обладнання, що стримує розвиток телекомунікацій та негативно впливає на ефективність роботи операторів телекомунікацій;

не координованість дій операторів телекомунікацій та відсутності єдиного підходу до вирішення проблемних питань розвитку телекомунікацій;

неефективне використання можливостей прокладених волоконно-оптичних ліній зв'язку та побудованих стільникових мереж операторами телекомунікацій;

недостатній регуляторний вплив держави на ринок телекомунікацій;

недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення розроблення наукового підходу до визначення принципів державної політики щодо регуляторного впливу на ринок телекомунікацій.

1.3. Напрями розвитку телекомунікаційних мереж

Стратегія розвитку телекомунікацій спрямована насамперед на розв'язання зазначених проблем, крім того, передбачає здійснення заходів для подальшого забезпечення розвитку телекомунікацій в Україні на базі телекомунікаційних мереж наступного покоління.

Розвиток телекомунікацій повинен здійснюватися за такими основними напрямками:

- *прискорення розвитку телекомунікаційних мереж з використанням новітніх технологічних досягнень (радіотехнологій, волоконно-оптичних, пакетних технологій тощо);*
- *сприяння реалізації регуляторної політики у сфері телекомунікацій, спрямованої на об'єднання (консолідацію) можливостей суб'єктів ринку телекомунікацій з метою розв'язання основних проблем сфери, підвищення ефективності їх діяльності.*
- *удосконалення нормативно-правової бази у сфері телекомунікацій.*

З урахуванням технологічних потреб в одночасному і гармонійному розвитку телекомунікаційних мереж, а також можливості випереджувального використання в Україні сучасних і перспективних засобів телекомунікацій, основними напрямками розвитку телекомунікаційних мереж слід вважати:

- *забезпечення розвитку випереджувальними темпами мультисервісних телекомунікаційних транспортних мереж для задоволення потреб споживачів телекомунікаційних послуг;*
- *збільшення ємності і пропускної спроможності мереж доступу до транспортних телекомунікаційних мереж з використанням перспективних технологічних рішень, у тому числі радіотехнологій;*
- *прискорення розвитку телекомунікаційних мереж у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах з використанням найбільш ефективних технологій;*
- *приведення системи нумерації телекомунікаційних мереж у відповідність з європейськими стандартами;*
- *розвиток та оптимізація всіх елементів телекомунікаційної інфраструктури українського сегмента Інтернет (у тому числі із системою транзиту Інтернет-трафіку) з метою забезпечення розвитку Інтернет в Україні;*
- *створення технічної можливості вибору постачальників телекомунікаційних та інформаційних послуг в телекомунікаційних мережах;*

- створення технічних можливостей для розвитку розподілених інформаційно-довідкових служб та служб екстреного виклику, в тому числі служби допомоги (112) із забезпеченням доступу до цих служб абонентів мобільного зв'язку;
- створення науково-технічної та нормативно-правової бази для розширення національної багатооператорської мережі на основі мультисервісних телекомунікаційних транспортних мереж;
- прискорене запровадження радіотехнологій рухомого (мобільного) зв'язку та використання систем абонентського радіодоступу;
- створення національної системи супутникового зв'язку;
- модернізація та розвиток спеціальних телекомунікаційних мереж для задоволення потреб національної безпеки та оборони держави – мереж Державної системи урядового зв'язку, національної системи конфіденційного зв'язку, спеціальної позаміської мережі зв'язку, мереж Воєнної організації держави;
- створення рівних умов для доступу споживачів до національної мережі обміну Інтернет-трафіком.

Пріоритетним напрямом розвитку телекомунікаційних мереж повинен бути прискорений розвиток мереж телефонного зв'язку для надання загальнодоступних послуг, перелік яких визначений законодавством. При цьому слід враховувати такі особливості:

- загальнодоступні телекомунікаційні послуги повинні надаватися всім бажаючим за регульованими державою тарифами. Для розширення загального доступу до телекомунікаційних послуг слід прискорити нарощування технічних можливостей телекомунікаційних мереж;
- необхідно забезпечити доступ майже усього населення України (не менш як 99,9 відсотка) до загальнодоступних телекомунікаційних послуг через створення і розвиток пунктів колективного доступу (універсальні таксофони, переговорні пункти тощо) в усіх населених пунктах України з кількістю населення понад 50 чоловік. Час доступу до найближчого пункту надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг без застосування транспортних засобів не повинен перевищувати 30 хвилин. З цією метою слід ввести в дію близько 25 тис. універсальних таксофонів і залучити 650 млн. гривень;

- *продовжити оновлення і розвиток стаціонарних телефонних мереж, забезпечити введення в дію щороку не менш як 800 тис. телефонних номерів, з яких не менше половини повинні призначатися на заміну ємності електромеханічних автоматичних телефонних станцій. Для виконання цього завдання необхідно залучити майже 5 млрд. гривень;*
- *необхідно збільшити абонентську ємність сільської телефонної мережі не менше ніж на 400 тис. номерів і телефонізувати усі соціально значимі об'єкти: навчальні та дитячі дошкільні заклади, медичні установи, клуби, бібліотеки, громадські приймальні тощо;*
- *визначити особливі умови для видачі ліцензій на надання послуг мобільного зв'язку з метою залучення операторів мереж мобільного зв'язку до надання телекомунікаційних послуг у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах.*

2. Український ринок телекомунікацій

2.1. Загальна характеристика та особливості ринку телекомунікацій

Український ринок телекомунікаційних послуг характеризується стійкістю ринкових позицій ключових операторів, стабільним попитом на послуги, а також високою конкуренцією в сегменті суміжних продуктів. Згідно з даними в 2011 році зростання ринку телекомунікацій склав 6% і перевищив зростання економіки в цілому. Існує низка проблем, подолання яких могло б дати додатковий імпульс розвитку телекомунікацій в Україні та економічному зростанню в цілому. Протягом останніх років доходи від надання телекомунікаційних послуг в Україні стабільно зростають, хоча темпи їх приросту поступово знижуються починаючи з 2008 року (рис. 1, 2).

Можна припустити, що причини зниження темпів приросту доходів від надання послуг електрозв'язку наступні:

- *ринок мобільного зв'язку практично досяг насичення;*
- *підвищився рівень конкуренції, що привело до зниження тарифів для користувачі.*

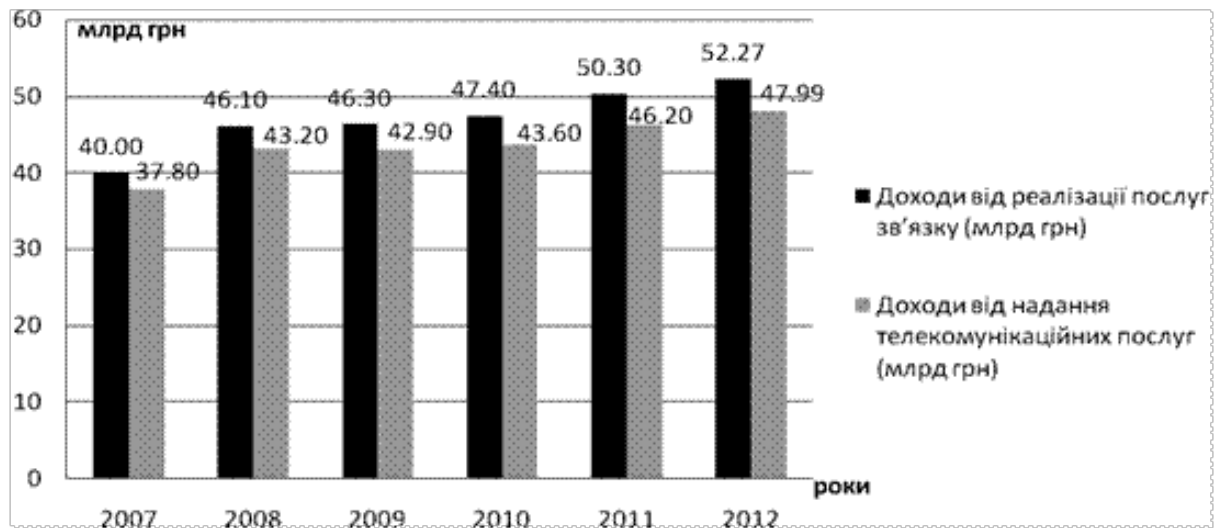

Рис. 1. Динаміка доходів від реалізації послуг зв'язку (за даними Національної комісії з питань регулювання зв'язку України (НКРЗ) [1]).

Розвиток галузі телекомунікацій України характеризується нерівномірністю в географічному плані. Доступ телекомунікаційних послуг занадто диверсифікований по областях. Регулювання телекомунікацій в останні роки суттєво змінилось у відповідності до сучасних реалій. Важливою подією було прийняття Закону «Про телекомунікації» у 2003 р. та створення незалежного регулятора - Національної комісії з питань регулювання зв'язку (НКРЗ). В той же час існує багато недоліків в українському законодавстві, які потребують усунення.

Значущою подією став вступ України у СОТ у 2008 р. Суттєвого прогресу у напрямку гармонізації законодавства із нормами та стандартами СОТ досягнуто у сфері гармонізації правил та принципів стандартизації та сертифікації, системи держзамовлень та санітарного і фітосанітарного режиму з вимогами відповідних угод СОТ.

Основні тенденції ринку телекомунікацій в Україні: зростання числа споживачів в сегменті послуг широкосмугового доступу в Інтернет на 25,9% в 2011 році, що обумовлено підвищенням активності операторів і впровадженням нових телекомунікаційних технологій; збільшення доходів операторів мобільного зв'язку обумовлено, перш за все, зростанням обсягів надання послуг широкосмугового доступу в інтернет, а також надання додаткових сервісів; скорочення доходів від надання послуг фіксованого міжміського та міжнародного в зв'язку з розвитком конкуренції з боку мобільного зв'язку і ринку інтернет телекомунікацій; розширення абонентської бази шляхом просування різноманітних пакетів послуг і тарифних планів.

На нашу думку, потенціал зростання клієнтської бази за рахунок нових клієнтів обмежений. Стратегія завоювання і утримання ринкової

позиції поступово змінюється стратегією максимізації доходів, як результат тиску ключових власників.

Глобальні оператори працювали в цілому ефективно, диверсифікуючи спектр послуг та напрямки діяльності. Найбільші оператори мають достатню матеріально-технічну базу, і мають можливості оптимізувати капітальні витрати в разі скорочення обсягу доходів. При цьому, більш дрібні компанії, які прагнуть завоювати ринкові позиції, змушені значний обсяг ресурсів вкладати в розвиток, одночасно вдаючись до цінового демпінгу, через що діяльність їх часто збиткова.

На відміну від ринку мобільного та фіксованого зв'язку, де ми прогнозуємо підвищення тарифів, ситуація на ринку широкосмугового доступу в інтернет відрізняється більш високим рівнем цінової конкуренції з боку локальних гравців. Саме ці сегменти, поряд з мобільними операторами протягом найближчих років будуть основними драйверами ринку.

2.2. Результати діяльності телекомунікаційного сектора України

Мобільний зв'язок

У 2011 році мобільні оператори збільшили абонентську базу на 5,6%, а загальна кількість мобільних підключень на 17% перевищує населення України. Така ситуація пояснюється в основному дешевими внутрішньо мережевими тарифами мобільних операторів, в зв'язку з чим громадяни вважають за краще користуватися послугами кількох операторів одночасно, а також можливістю вільного придбання стартових пакетів, як громадянами країни, так і нерезидентами. На ринку мобільного зв'язку домінуючими гравцями є компанії з іноземним капіталом.

Найбільшими операторами мобільного зв'язку в Україні залишаються компанії Київстар – 24,8 млн. Абонентів; +0,4 Млн. Абонентів за рік, МТС Україна – 19,2 млн. Абонентів; +0,98 Млн. Абонентів за рік, Астеліт – 6,95 мільйонів. Абонентів; +0,85 Млн. Абонентів за рік. Значним був приріст абонентської бази компаній Інтертелеком +0,3 млн., Укртелеком +0,16 млн., PEOPLEnet +0,14 млн., А також ІТС +0,05 млн., Які мають непогані шанси залучити на обслуговування клієнтів 2 найбільших операторів за рахунок більш гнучкої тарифної політики.

Основні зусилля мобільних операторів сконцентровані на підвищенні поточних доходів, що, ймовірно, призведе до перегляду діючих тарифів. У 2012 році вартість послуг в ряді тарифних пакетів найбільших мобільних операторів галузі, Київстар та МТС Україна була підвищена. На нашу думку, незважаючи на рекомендації АКМУ, оператори навряд чи підуть далі формального зниження тарифів, що може стимулювати перехід клієнтів до інших постачальників послуг.

Разом з тим, зважаючи на відсутність на ринку компаній з достатнім покриттям, крім оператора Астеліт, ротація клієнтської бази не буде стійкою. Джерело: НКРЗІ, ілюстрація UCRA Згідно з даними офіційної звітності, розміщеної в системі розкриття інформації НКЦПФР, в 2011 році компанія Київстар збільшила чистий прибуток на 4% до 4,07 млрд. Грн .; прибуток компанії МТС Україна збільшилася в 3,4 рази – до 1,05 млрд. грн. Обидві компанії мають високі показники рентабельності активів та капіталу.

На сьогоднішній день ринок мобільного зв'язку практично досяг насичення. Як видно з графіка динаміки доходів (рис. 3), починаючи з 2008 року рівень їх змінюється не суттєво і в найближчі 2 роки ситуація не зміниться.

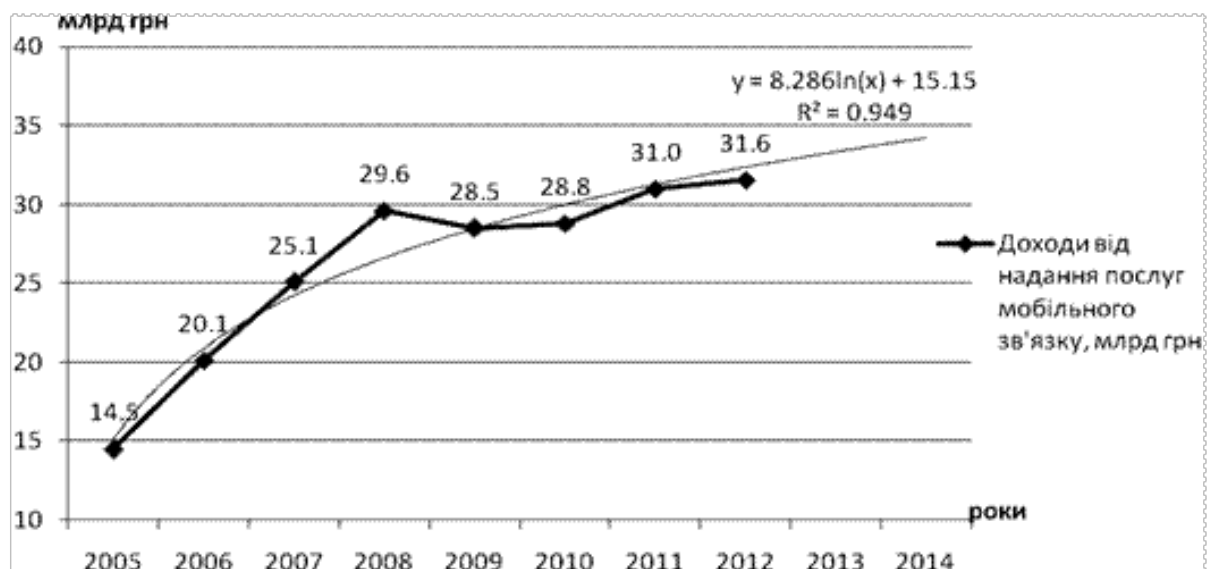

Рис. 3. Динаміка доходів від надання послуг мобільного зв'язку за 2005 – 2012 рр., (за даними НКРЗ [1]).

Функція зміни доходів від надання послуг мобільного зв'язку від часу описується формулою:

$$y = 8.286 \cdot \ln(x) + 15.15 \quad (1)$$

де y – функція апроксимації зміни доходів з коефіцієнтом детермінації 0.949;

x – час, роки;

Збільшення доходів відбувається не за рахунок приросту абонентів, як було до 2007 року (рис. 4), а за рахунок збільшення тривалості розмов та надання додаткових послуг та сервісів.

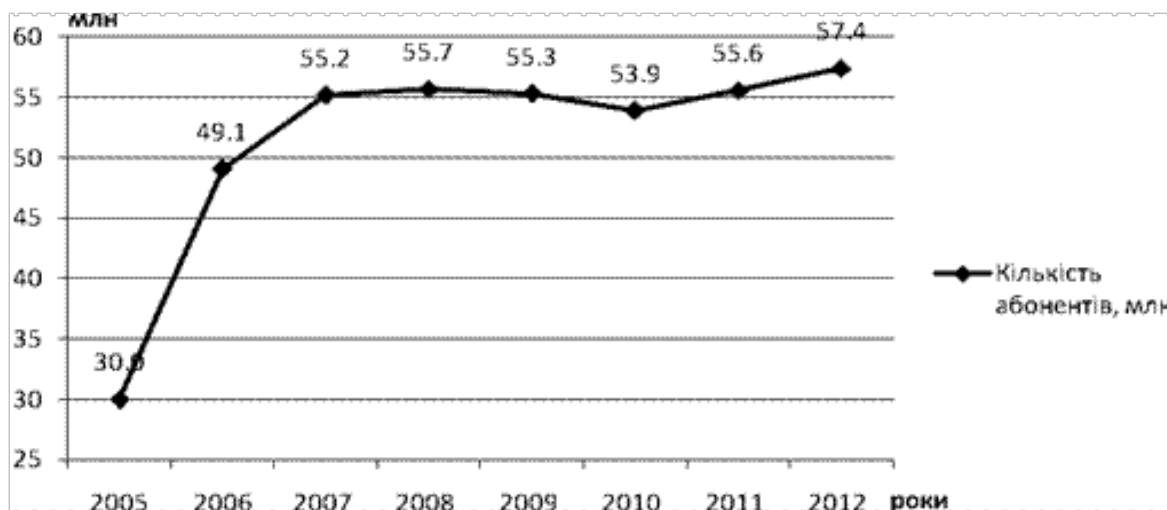

Рис. 4. Динаміка кількості абонентів мобільного зв'язку за 2005 – 2012 рр. (за даними НКРЗ [1]).

Розглянемо концентрацію ринку

Індекс концентрації визначається як сума ринкових часток найбільших продавців ринку [3]:

$$CR_k = \sum_{i=1}^k y_i, \quad k \leq N \quad (2)$$

де CR_k – індекс концентрації ;
 N – кількість підприємств у галузі;

$$y_i = \frac{q_i}{Q} \quad (3)$$

y_i – частка виробництва (продаж) i -ого підприємства в загальному обсязі випуску (збуту) галузі.

Розрахуємо індекс концентрації для перших 3 підприємств з рейтингу, проведеного агентством iKS-Consulting [2] (Таблиця 1):

$$\text{Тоді } CR_3 = 45.22 + 35.58 + 13.86 = 94.66$$

Показник індексу концентрації має обмеження в використанні, так як не дозволяє диференціювати роль у виробництві різних товаровиробників [3].

Таблиця 1

Рейтинг операторів мобільного зв'язку України на кінець 2012 року

Оператор	Частка ринку, станом на кінець 2010 р., %	Частка ринку, станом на кінець 2011 р., %	Частка ринку, станом на кінець 2012 р., %
Київстар	41.56	44.57	45.22
МТС Україна	33.77	34.58	35.58

life:):	18.18	12.51	13.86
---------	-------	-------	-------

Розглянемо індекс Херфіндаля-Хіршмана (ННІ) [4]

Індекс Херфіндаля-Хіршмана

$$HHI = \sum_{i=1}^N y_i^2, \quad (4)$$

де HHI – індекс Херфіндаля-Хіршмана;

N – кількість підприємств у галузі;

$$y_i = \frac{q_i}{Q}$$

- частка виробництва (продаж) i -ого підприємства в загальному обсязі випуску (збуту) галузі.

$HHI=3502$.

Згідно [3] при $CR_3 = 70 - 100 \%$ та $HHI = 2000 - 20000$ ринок є висококонцентрованим.

Фіксований зв'язок

Основною проблемою операторів в сегменті фіксованого зв'язку є законодавче обмеження вартості послуг – абонентської плати яка є диференційованою, а також високий рівень конкуренції з боку мобільних операторів.

Незважаючи на те, що в політиці ціноутворення на ринку фіксованого зв'язку державне регулювання відіграє важливішу роль, ніж в інших сферах телекомунікацій, НКРЗІ регулярно підвищує граничну абонплату, що позитивно позначається на доходах постачальників послуг фіксованого зв'язку. У липні поточного року відбулося чергове підвищення граничних тарифів: на 10% для міського населення і бюджетних організацій; на 5-10% для небюджетних організацій. Гранична абонплата для абонентів сільської місцевості залишається нижче, ніж у міських поселеннях, незважаючи на її підвищення на 8-10%, що знижує зацікавленість операторів в розвитку даного напрямку. Попереднє підвищення граничного розміру абонплати за стаціонарний телефон було в травні 2011 року і склало 10 25,1%.

Доходи від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку в порівнянні з 2010 роком скоротилися на 2,8% і за результатами 2011 року склали 8 млрд. грн. Зниження загальних доходів по даному напрямку було обумовлено 12,4% скороченням доходів від міжміського і міжнародного зв'язку, як наслідок конкуренції з боку мобільних операторів і розвитку інтернет комунікацій. Обсяг доходів від надання послуг місцевого телефонного зв'язку, навпаки, за рік збільшився на 6,2%, з 4,23 млрд. грн. до 4,49 млрд. грн.

У великих містах активно працюють локальні оператори фіксованого зв'язку, тоді як ринок фіксованого зв'язку в сільській місцевості монополізований раніше державною компанією Укртелеком. Компанія, яка займає майже 70% ринку фіксованого зв'язку, в 2011 році

була приватизована. Новим бенефіціарним власником став австрійський концерн EPC, який перерахував до бюджету кошти в обсязі 10 575,1 млн. Грн. Ми не виключає, що вже в поточному році Укртелеком буде намагатися підвищити рівень прибутковості за рахунок скорочення невиробничих витрат, завантаження потужностей і реалізації комплексних послуг, в т. ч. надання доступу в інтернет на базі діючої мережі, а також за рахунок підвищення тарифів. У червні 2012 року було прийнято постанову НКРЗІ «Про затвердження граничних тарифів на загальнодоступні послуги», що, в першу чергу надасть підтримку монополісту.

Розвиток фіксованого зв'язку в сільській місцевості стримується потребою сегмента в здійсненні значних капітальних інвестицій з огляду зношеності мереж та низької щільності абонентів, а також низьким рівнем доходів в даному сегменті. На нашу думку, основними драйверами розвитку ринку фіксованого зв'язку буде: можливість консолідації кількох видів послуг, переважно в сільській місцевості; можливість отримання цільового фінансування від держави в разі зміни законодавства. Згідно з даними IT-catalogue, у м. Києві працює 11 операторів фіксованого зв'язку. За кілька операторів працює також в інших великих містах.

Рівень доходів від надання послуг фіксованого зв'язку в Україні знижується починаючи з 2007 року (рис. 5). Відбувається це за рахунок зниження рівня доходів від надання послуг міжнародного та міжміського зв'язку. У той же час доходи від надання послуг міського та сільського фіксованого зв'язку зростають (рис. 5).

Рівень доходів від надання послуг міжнародного та міжміського фіксованого зв'язку зменшується за рахунок активного розвитку мобільного зв'язку, де оператори пропонують більш вигідні умови для абонентів, та за рахунок розвитку комп'ютерного зв'язку (можливість абонентів спілкуватися через Skype, соціальні мережі, IP-телефонію). А рівень доходів від надання послуг місцевого зв'язку підвищується, в основному, за рахунок підвищення тарифів на ці послуги.

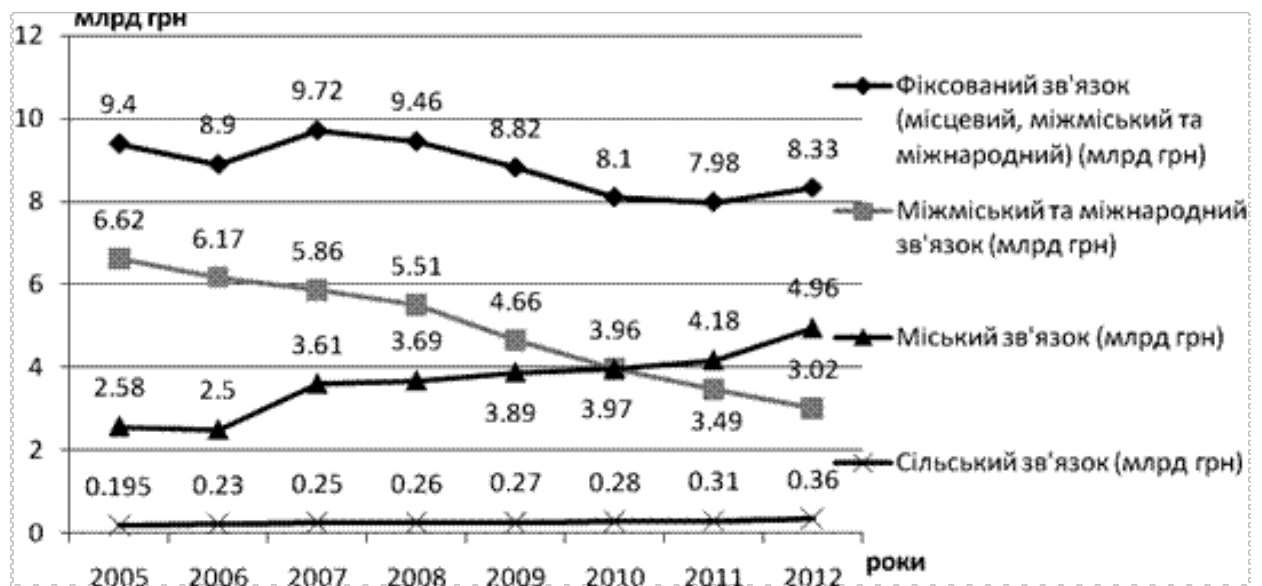

Рис. 5. Динаміка доходів від надання послуг міжнародного та міжміського, міського і сільського фіксованого зв'язку (за даними НКРЗ [1]).

Побудувавши функцію апроксимації зміни рівня доходів від надання послуг фіксованого зв'язку (рис. 6), можна зробити висновок, що в найближчі роки доходи від надання послуг фіксованого зв'язку будуть продовжувати поступово знижуватись

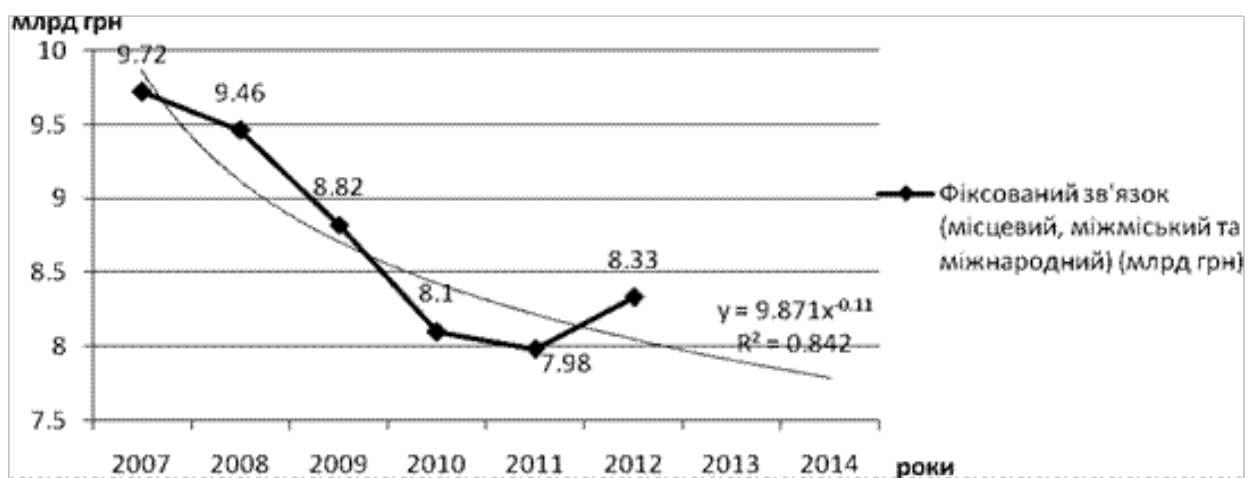

Рис. 6. Динаміка доходів від надання послуг фіксованого зв'язку 2005 – 2012 рр. (за даними НКРЗ [1]).

Функція зміни рівня доходів від часу описується формулою:

$$y = 9.871 \cdot x^{-0.11}, \quad (5)$$

де y – функція апроксимації зміни рівня доходів від надання послуг фіксованого зв'язку з коефіцієнтом детермінації 0.842;
 x – час, роки.

Кількість абонентів починаючи з 2008 року поступово зменшується (рис. 7), відбувається це за рахунок заміщення телефонів фіксованого зв'язку на мобільні.

На ринку функціонують близько 700 операторів фіксованого зв'язку, абонентська база яких складає 11,74 млн абонентів (за даними НКРЗ [1]). Найбільшим оператором фіксованого зв'язку України є ПАТ «Укртелеком». Кількість абонентів якого станом на кінець 3 кв. 2012 року складає 9,36 млн користувачів [6]. Відповідно частка ПАТ «Укртелеком» в обслуговуванні міського та сільського фіксованого зв'язку складає 80 %, а в обслуговуванні сільського – 95 % (за даними НКРЗ [1]).

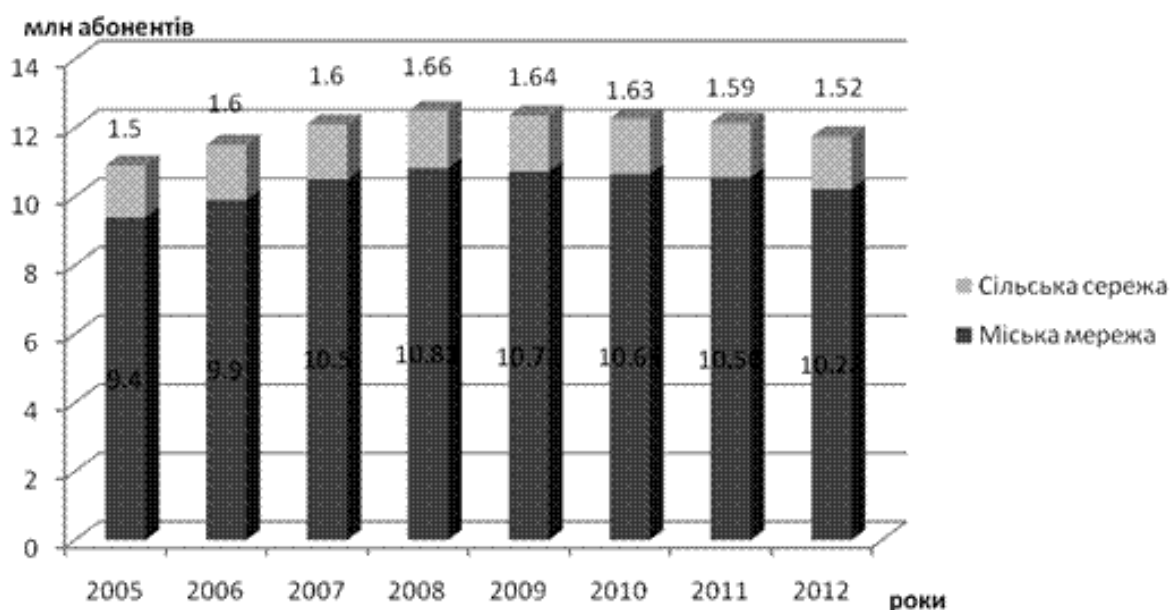

Рис. 7. Динаміка кількості абонентів фіксованого зв'язку, млн (за даними НКРЗ [1]).

Інтернет

Сегмент надання широкопasmового доступу в інтернет – ШСД, в якому представлені як оператори-монолайнери, так і компанії з інших сегментів, Укртелеком, Київстар, Воля, Тріолан, розвивається активно, хоча все ще залишається найменш охоплених, як по території, так і за кількістю підключених домогосподарств в порівнянні з іншими сегментами.

Згідно з даними, опублікованими дослідницькою компанією iKS-Consulting, на початок квітня 2012 року загальне число абонентів фіксованого широкопasmового доступу в інтернет склало 6,3 млн., в числі яких 5,53 млн домогосподарств. Рівень проникнення послуги в приватному секторі за останній рік зросла з 25% до 31% за станом на 01.04.2012 р.

У I кварталі 2012 року та обсяг чистих доходів від послуг широкопasmового доступу оцінюється в 1,32 млрд. Грн., Що на 5,8%

перевищує доходи попереднього кварталу. У порівнянні з аналогічним періодом 2011 року обсяг доходів в даному сегменті збільшився на 20%.

Даний напрямок є найменш охоплених, що буде привертати увагу операторів. У найближчі кілька років конкуренція в даному сегменті посилиться, що може привести до корекції цін. Основними проблемами залишаються конкуренція з боку постачальників послуг мобільного інтернету, а також потреба в значних інвестиціях для розвитку послуги в сільській місцевості.

На сьогоднішній день ринок ШСД динамічно розвивається. Збільшуються доходи від надання послуг ШСД (рис. 8).

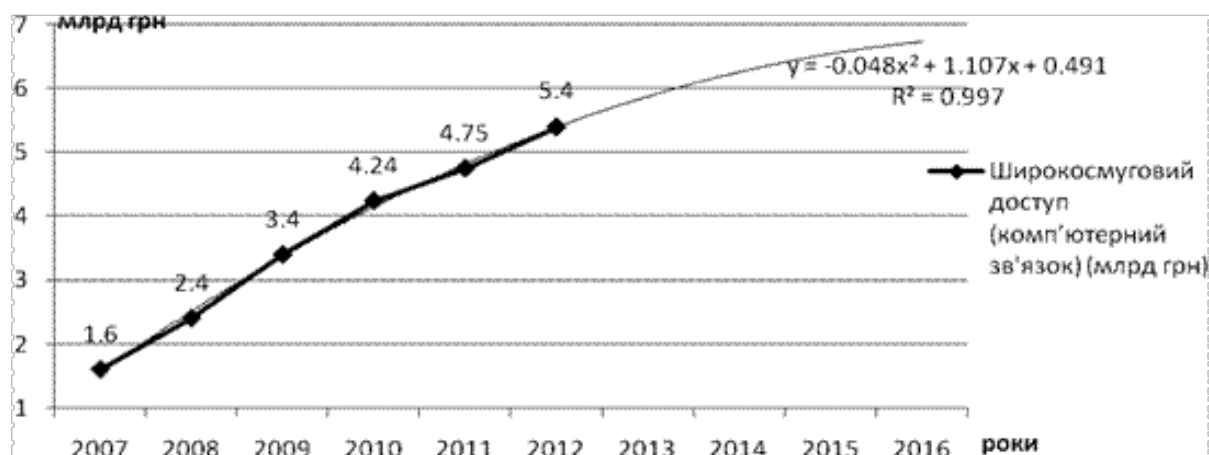

Рис. 8. Динаміка доходів від надання послуг ШСД (за даними НКРЗ [1]) з прогнозом на 4 роки.

Функція зміни рівня доходів від надання послуг ШСД від часу описується формулою:

$$y = -0.048 \cdot x^2 + 1.107 \cdot x + 0.491 \quad (6)$$

де y – функція апроксимації зміни рівня доходів від надання послуг ШСД з коефіцієнтом детермінації 0.997;

x – час, роки.

Разом з тим темпи приросту доходів від надання послуг ШСД знижуються. Це можна пояснити збільшенням рівня конкуренції на цьому сегменті ринку електрозв'язку.

Збільшується кількість абонентів (рис. 9) і кількість інтернет-провайдерів.

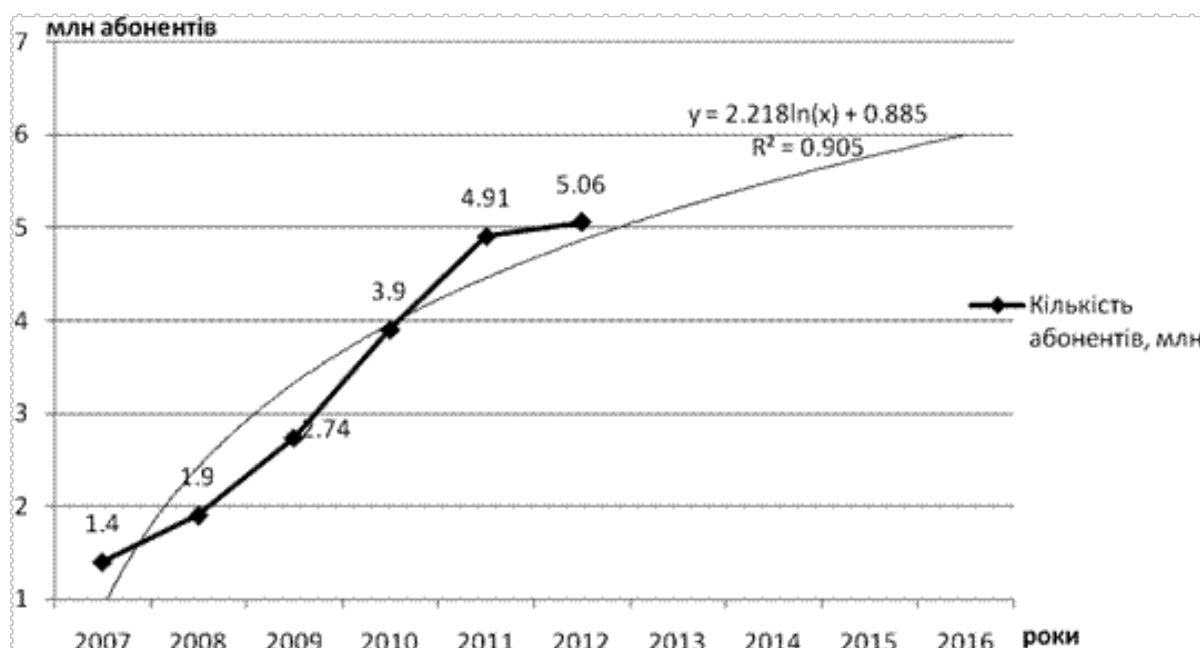

Рис. 9. Динаміка кількості абонентів ШСД за 2007 – 2012 рр. [1; 7] з прогнозом на 4 роки, млн.

Функція зміни кількості абонентів ШСД від часу описується формулою:

$$y = 2.218 \ln(x) + 0.885 \quad (7)$$

де y – функція апроксимації зміни кількості абонентів ШСД з коефіцієнтом детермінації 0.905;

x – час, роки.

Розглянемо концентрацію цього сегменту ринку електрозв'язку.

Розрахуємо індекс концентрації та індекс Херфіндаля-Хіршмана для перших 3 підприємств з рейтингу, проведеного агентством iKS-Consulting [7] (Таблиця 2):

Індекс концентрації розраховуємо за формулою (2)

Таблиця 2

Кількість абонентів ШСД, та частка продаж кожного підприємства, розрахована згідно формули (3).

№	Провайдер	2011 рік		2012 рік	
		Кількість абонентів, тис	Частка продаж y_i , %	Кількість абонентів, тис	Частка продаж y_i , %
1	ПАО "Укртелеком"	1343.0	27.4	1541.0	30.5
2	ГК "Київстар"	413.7	8.4	629.3	12.4
3	ГК "Воля"	480.3	9.8	534.3	10.6

4	ГК "Тріолан"	220.5	4.5	211.3	4.2
5	ЧАО "Датагруп"	150.0	3.1	170.0	3.4
6	ГК "Вега"	144.0	2.9	150.0	3.0
7	ООО "НПП Танет"	86.3	1.8	108.2	2.1
8	ООО "Фрегат СП"	71.6	1.5	98.6	1.9
9	ООО "Фрінет"	72.5	1.5	85.0	1.7
0	1 ГК "Airbites"	73.8	1.5	79.9	1.6

Тоді $CR_3 = 53.5$.

Індекс Херфіндаля-Хіршмана розраховуємо за формулою (4)

$HHI=1194$.

Згідно [3] при $CR_3 = 45 - 70 \%$ та $HHI = 1000 - 2000$ ринок є помірно концентрованим.

2.3. Методологія аналізу ринків телекомунікаційних послуг

У теорії організації галузевих ринків методологія проведення їх аналізу ключовим питанням є визначення ефективного співвідношення пропозиції та споживання. Специфіка сфери телекомунікацій полягає в тому, що розвиток конкурентних умов значно залежить від своєчасного виявлення регулятором домінантів, які можуть заважати виходу на ринки конкурентам, з одного боку, а з іншого – недопущення регуляторним органом існування надто великої кількості операторів, коли діяльність кожного з операторів стане малоефективною.

Очевидною проблемою в цих питаннях стає визначення та формування методології аналізу ринків телекомунікаційних послуг з урахуванням галузевих особливостей. Головною проблемою аналізу ринків телекомунікаційних послуг є визначення стану та якості конкурентного середовища, наявності або відсутності домінуючих операторів, їх ринкової ваги для прийняття обґрунтованих рішень щодо застосування регуляторних дій. До регуляторних дій у сфері телекомунікацій згідно з [7; 9; 8] відносяться:

- *розвиток конкурентного середовища (збільшення кількості операторів телекомунікацій, які надають послуги на відповідних ринках телекомунікаційних послуг);*

- встановлення тарифів (цін) на телекомунікаційні послуги, які підлягають регулюванню з боку держави;
- визначення домінуючих операторів телекомунікацій та обмеження їх впливу на ринках послуг тощо.

Проте сьогодні в теоретико-методологічній та правовій базі сфери телекомунікацій майже відсутні документи, які чітко визначають методологію аналізу ринків телекомунікаційних послуг та етапність роботи НКРЗІ.

Отже, метою статті є дослідження та удосконалення принципів та критеріїв аналізу ринків телекомунікаційних послуг в умовах розвитку конкуренції.

При здійсненні аналізу ринків телекомунікаційних послуг необхідно використовувати як типові методи досліджень ринків – методи збору інформації (рис. 1) та методи аналізу інформації (Pest-Аналіз, ABC (XYZ), матрицю життєвого циклу галузі, метод аналогії (подібності) ринків, SWOT–аналіз, бенчмаркінг, контент-аналіз документів тощо, так і статистичні методи, основані на збиранні та обробці формалізованих даних звітності [2].

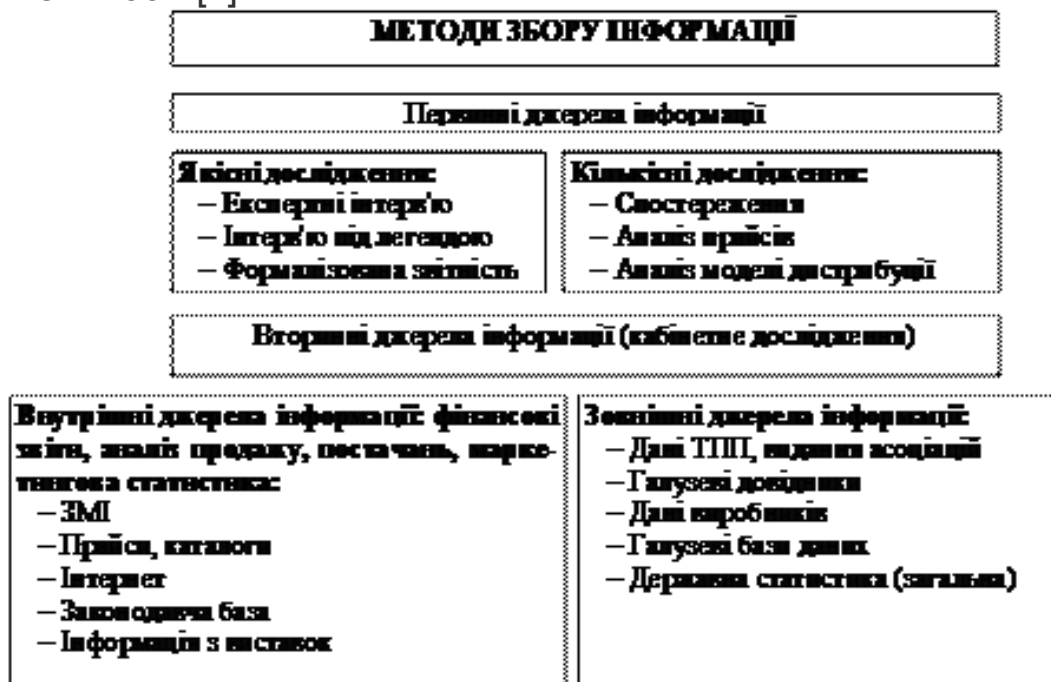

Рис. 1. Матриця збору інформації для аналізу ринків телекомунікаційних послуг

Дослідження роботи європейського регуляторного органу довело, що при аналізі й оцінці стану конкурентного середовища на ринках телекомунікаційних послуг в якості первинної інформації повинні використовуватися:

- дані державної статистичної звітності, що характеризують діяльність операторів;
- відомості, отримані від податкових, митних і інших державних органів, органів місцевого самоврядування;
- відомості, отримані від фізичних і юридичних осіб;
- результати товарознавчих експертиз, висновків спеціалізованих організацій, а також окремих фахівців і експертів;
- дані відомчих і незалежних інформаційних центрів і служб;
- дані об'єднань споживачів і об'єднань виробників;
- повідомлення засобів масової інформації;
- дані власних досліджень антимонопольного органу й дані антимонопольних органів інших держав;
- дані маркетингових, соціологічних досліджень, вибіркового опитувань і анкетування господарюючих суб'єктів, громадян, громадських організацій;
- технічні умови й інші нормативи;
- звернень фізичних і юридичних осіб до регуляторного органу;
- дані інших джерел.

На підставі цього можна сказати, що інформаційно-аналітична система аналізу ринку телекомунікаційних послуг, яка має використовуватися в НКРЗІ, повинна передбачати можливість збору неформалізованих даних у вигляді текстових файлів, статей, зображень (відсканованих статей, копій листів тощо), проіндексованих таким чином, щоб при запиті інформації про визначені в реєстрі телекомунікаційні послуги надавати доступ до зібраної інформації про певну послугу.

Для проведення аналізу визначених ринків необхідні два види даних:

- результати ринкових досліджень, проведених регулятором або на його замовлення;
- інформація у вигляді формалізованої звітності, що отримана від операторів, провайдерів телекомунікацій, провайдерів послуг Інтернет, як регуляторна вимога (у вигляді прийняття

рішення збоку НКРЗІ про перелік і порядок звітності суб'єктів ринку телекомунікаційних послуг).

У [8] НКРЗІ визначає головним принципом регулювання ринків телекомунікаційних послуг попереднє «ex-ante» регулювання. Це достатньо обмежує глибину проведення аналізу, тому, на нашу думку, більша ефективність від аналізу ринків може бути досягнута завдяки використанню додаткового методу «ex-post», тобто процедури визначення ринку, яка обґрунтована на фактологічному матеріалі вже минулих конкретних ситуації та/або події, що відбулися на телекомунікаційному ринку, та на які не матимуть впливу майбутні події та зміни аналізованого випадку.

Для проведення аналізу ринків за принципом «ex-post» пропонується впровадження організації діяльності НКРЗІ в три етапи:

Перший етап – визначення й виділення тих ринків телекомунікаційних послуг, які підлягають специфічному регулюванню або підпадають під визначення часових або предметних рамок.

Другий етап передбачає аналіз ринків з метою виявлення умов ефективної конкуренції або виявлення операторів, які мають значну ринкову частку з одночасним домінуванням над іншими учасниками ринку. Оператор вважається таким, якщо займає домінуюче становище, якщо він має таке економічно сильне положення (позиції на ринку), яке дозволяє йому поводитися в значному обсязі незалежно від конкурентів, клієнтів і, в остаточному підсумку, користувачів.

Третій етап передбачає встановлення заходів у вигляді «інструментів регулювання», тобто накладення на домінуючих учасників ринку специфічних зобов'язань, які можуть вирішувати актуальні й потенційні проблеми, що пов'язані з конкуренцією. В залежності від існуючих результатів регулювання на відповідному ринку, нові зобов'язання можуть повторюватися, змінюватися (посилюватися або ставати більш м'якими) або припинятися.

Згідно з нормами європейських директив ця процедура визначення ринку реалізується органами з питань захисту конкуренції на базі кількісних і якісних досліджень, які провів регуляторний орган у галузі телекомунікацій.

Форми звітності (тобто список параметрів статистичної та аналітичної звітності), які необхідні для отримання (збирання) даних для аналізу мають розроблятися за принципом «ex-post» та постійно переглядатися.

Процедура аналізу ринків та умов конкуренції на ринку повинна надавати регуляторному органу роз'яснення щодо:

- *існуючих умов конкуренції для визначення домінуючого становища окремих суб'єктів ринку;*

- *необхідності накладання на домінуючих операторів зобов'язань спочатку на оптових ринках телекомунікаційних послуг, а потім, якщо цього не досить, – на роздрібних.*

Фактично процедура аналізу ринків та умов конкуренції на ринку є аналізом умов конкурентоспроможності. Для проведення аналізу й оцінки стану конкурентного середовища на відповідному ринку запропоновано такі етапи:

- *визначення часового інтервалу дослідження ринків телекомунікаційних послуг;*
- *визначення диференціальних границь ринків телекомунікаційних послуг (за кожним видом окремо);*
- *визначення географічних границь ринків телекомунікаційних послуг (за кожним видом окремо);*
- *визначення складу господарюючих суб'єктів, що діють на ринку телекомунікаційної послуги;*
- *розрахунок обсягів ринку телекомунікаційної послуги і часток господарюючих суб'єктів на цьому ринку.*

Аналіз умов конкурентоспроможності, яка існує на відповідному ринку, повинен показати чи виконані наступні критерії:

- *відсутність бар'єрів постійного характеру входження на ринок;*
- *наявність на ринку незалежних тенденцій в напрямку зростання його конкурентоспроможності;*
- *достатність наявного конкурентного права для корегування недосконалості ринку.*

Існують два типи суттєвих бар'єрів входження на ринок, що впливають на умови конкуренції, які панують на ньому: структурні бар'єри й правові та регуляторні бар'єри.

Оскільки у [8] відсутній механізм розрахунку більшості параметрів аналізу ринків телекомунікаційних послуг, в ході проведеного дослідження також було визначено основні критерії аналізу умов конкуренції на відповідних ринках телекомунікаційних послуг. Тому, для удосконалення існуючої в Україні методології аналізу ринків телекомунікаційних послуг пропонується введення оцінки з точки зору наявності конкуренції та достатності конкурентного права.

Наявності на ринках телекомунікаційних послуг тенденцій зростання конкурентоспроможності. Її можна оцінити на основі аналізу: ступеня концентрації ринку, рівня цінової конкуренції, подібності

структури витрат операторів, подібності часток операторів на ринку, цінової гнучкості попиту та можливості збільшення надання послуг операторами.

Достатності конкурентного права для корегування недосконалості ринку, яка може бути оцінена на основі, яка відображається в існуванні ринку постійних, суттєвих недосконалостей, які легко виявити, але вимагають постійного моніторингу; визначенні ступеня дозрілості ринку (фази розвитку ринку), аналізу правових можливостей діяльності НКРЗІ, їх активності та результатів проведених розслідувань.

Крім того, для формування чіткого механізму здійснення аналізу ринків телекомунікаційних послуг було розроблено систему кількісно-якісних взаємопов'язаних критеріїв та параметрів (показників) їх оцінки.

Визначені кількісні критерії аналізу ринків телекомунікаційних послуг наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1 Кількісні критерії та параметри аналізу ринків телекомунікаційних послуг

Критерії	Параметри/показники для оцінки відповідно до кожного виду ринку телекомунікаційних послуг
Частка оператора на ринку	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення в часі ринкової частки оператора – збереження високої частки оператора
Технологічна перевага оператора	<ul style="list-style-type: none"> – розмір видатків на дослідження та розвиток операторів, разом з витратами на створення нових послуг – відносний розмір видатків на дослідження та розвиток операторів у співвідношенні до вартості продаж оператора на відповідному ринку – відносний розмір видатків на дослідження та розвиток конкретних операторів у співвідношенні до вартості активів цих підприємств

<p>Рівень закупівельної спроможності</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ступінь концентрації продаж оператора – частка найбільших клієнтів у вартості продаж цього оператора або підприємців на ринку – розмір витрат на потенційну зміну оператора найбільшими клієнтами – сума витрат відмови клієнта від послуг попереднього оператора та витрат на початок використання послуг нового оператора
<p>Доступ оператора до фондових ринків або фінансових ресурсів</p>	<ul style="list-style-type: none"> – фінансова звітність операторів (баланс, звіт про фінансові результати, висновки аудиторів) – рівні (рейтинги) кредитної достовірності операторів, які надаються незалежними агентствами; – наявність фінансово стійких інвесторів у складі акціонерів операторів
<p>Економічний масштаб (обсяг доходів)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – частка змінних витрат операторів – рентабельність сукупного майна оператора – кількість ринків послуг, на яких працює оператор – кількість послуг оператора на кожному ринку
<p>Вертикальна інтегрованість оператора</p>	<ul style="list-style-type: none"> – присутність оператора на оптових ринках – присутність оператора на роздрібних ринках – присутність оператора на оптових та роздрібних ринках

Мережа дистрибуції та продаж оператора	<ul style="list-style-type: none"> – кількість пунктів продажу послуг оператора; – розмір річних видатків оператора на промоцію та рекламу послуг – кількість клієнтів оператора у пропорції до одного пункту продажу/контакту з клієнтом
--	--

Визначені якісні критерії аналізу ринків телекомунікаційних послуг, який може бути проведений на підставі експертного оцінювання, наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Якісні критерії аналізу ринків телекомунікаційних послуг

Критерії	Параметри/показники для оцінки відповідно до кожного виду ринку телекомунікаційних послуг
Відсутність потенційної конкуренції	<ul style="list-style-type: none"> – кількість попередніх входжень та спроб входжень на ринок з боку нових операторів; – наявні обмеження діяльності – наявність у операторів інфраструктури, яка дозволяє їм за короткий період часу (до 1 року) розпочати надання послуг на аналізованому ринку – втрачені витрати на побудову такої телекомунікаційної інфраструктури
Існування бар'єрів	<ul style="list-style-type: none"> – серйозні бар'єри входження нових операторів на ринок (загроза з боку потенційних нових операторів є нижчою, а конкуренція відбувається лише між операторами, які вже присутні на ринку); – визначення існування та суттєвості можливих бар'єрів для подальшого

	<p><i>розвитку операторів, які вже присутні на ринку</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ступінь використання телекомунікаційної інфраструктури, яка знаходиться в розпорядженні операторів та використовується ними для надання послуг на аналізованому ринку</i>
Диверсифікація послуг	<ul style="list-style-type: none"> – <i>рентабельність продаж оператора</i> – <i>розмір тарифів на послуги оператора</i> – <i>розмір витрат на надання послуг</i>
Існування конкуренції	<ul style="list-style-type: none"> – <i>кількість добровільних відмов користувачів від послуг, які пропонуються на даному відповідному ринку операторами</i> – <i>рівень задоволеності клієнтів послугами, оцінений на підставі незалежних ринкових обстежень;</i> – <i>розмір середніх витрат у зв'язку з відмовою від послуги</i>
Доступність та прийнятність інформації для користувачів	<ul style="list-style-type: none"> – <i>рівень споживацької свідомості про ситуацію на ринку, який особливо стосується проблематики доступності інформації про різноманітність, якість та ціну продуктів і послуг, які пропонуються операторами, оцінений на підставі незалежних ринкових досліджень;</i> – <i>кількість тарифних планів, які застосовуються операторами</i> – <i>кількість змін тарифних планів або способу нарахування оплати послуг</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – кількість спеціальних пропозицій, промоцій та знижок, які пропонувалися впродовж останнього року операторами
<p>Наявність антиконкурентних дій або процедур зловживання домінуючим становищем</p>	<ul style="list-style-type: none"> – кількість клієнтів оператора, які очікують на виконання замовлення або початок надання послуги – середній та максимальний час очікування клієнта на виконання замовлення або початок надання послуги – кількість клієнтів, яким оператори відмовили в наданні послуг або укладенні договору або не розпочали надання послуг у передбачуваний термін; – кількість скарг на антиконкурентних дій операторів, які надійшли за період останнього року НКРЗІ

Висновки щодо українського ринку телекомунікацій.

Розроблена система кількісно-якісних показників аналізу ринків телекомунікаційних послуг дозволяє:

- здійснювати комплексний «ex-ante» і «ex-post» аналіз, що значно поглиблює результати діяльності регуляторного органу та надає більш точні вихідні дані для прогнозування розвитку ринків телекомунікаційних послуг;
- визначити додаткові кількісно-якісні параметри оцінки ринків телекомунікаційних послуг, які на сьогодні не враховані в нормативно-правовій базі роботи регулятора;
- створити передумови для розробки методології оцінки ефективності функціонування ринків телекомунікаційних послуг з точки зору визначення достатньої кількості операторів, які мають функціонувати в сфері телекомунікацій.

3. Регулювання ринку комунікацій

Важливу роль у розвитку інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ) відіграє регулювання галузі. Перш за все, стрімкий розвиток технологій стирає межі між телекомунікаціями та інформаційними технологіями (ІТ), у зв'язку з чим сьогодні ці 2 галузі все частіше розглядаються та регулюються як одна єдина. Технологічний розвиток ІКТ вимушує постійно коректувати діюче регулятивне середовище, формує новітні підходи до створення найкращих умов розвитку галузі в контексті постійних технологічних інновацій [1, с. 6-32]. В останні роки Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації України (НКРЗІ) – регуляторний орган [7], концентрує свою діяльність на впровадженні європейських принципів управління конкуренцією та тарифоутворення. Насамперед це стосується організації регулювання сферою відповідно до визначення ринків телекомунікаційних послуг та розробки пакетів нормативно-правових документів для аналізу цих ринків.

3.1. Державне регулювання у сфері телекомунікацій

Органом регулювання у сфері телекомунікацій за ст. 17 Закону України "Про телекомунікації" визначається Національна комісія з питань регулювання зв'язку України. Основними засобами державного регулювання у сфері телекомунікації є: *нагляд за ринком телекомунікації, ліцензування діяльності у сфері телекомунікації, визначення принципів взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, визначення основ розвитку та надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг, регулювання тарифів і розподіл номерного ресурсу.*

Нагляд за ринком телекомунікації здійснюється шляхом:

- *контролю за якістю телекомунікаційних послуг;*
- *перевірки додержання ліцензійних умов операторами, провайдерами телекомунікацій;*
- *контролю за додержанням суб'єктами ринку телекомунікація законодавства, стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій.*

Ліцензування у сфері телекомунікації передбачає такі дії НКРЗ, як: видача, переоформлення, продовження терміну дії, визнання недійсними, анулювання ліцензій, видача копій і дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов;

Згідно зі ст. 43 Закону України "Про телекомунікації", ліцензуванню підлягають такі види діяльності у сфері телекомунікацій:

- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;
- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з використанням безпроводного доступу до телекомунікаційної мережі з правом технічного обслуговування і надання в користування каналів електрозв'язку;
- надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;

Держава визначає основи розвитку та надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг, загальна мета яких полягає у наданні громадянам України, за регульованими державою тарифами, можливості задовольняти власні потреби в телекомунікаційних послугах, визначених цим Законом, повноцінно браги участь у політичному, економічному та громадському житті суспільства.

До загальнодоступних телекомунікаційних послуг належать:

- підключення кінцевого обладнання споживача до телекомунікаційних мереж загального користування (універсальний доступ);
- послуги фіксованого телефонного зв'язку в межах зони нумерації (місцевий телефонний зв'язок);
- виклик служб екстреної допомоги;
- послуги довідкових служб і зв'язку за допомогою таксофонів.

Загальнодоступними телекомунікаційними послугами є:

- дзвінки з телекомунікаційних мереж фіксованого телефонного на телекомунікаційні мережі рухомого (мобільного) зв'язку;
- послуги, що надаються з використанням безпроводного доступу.

Ще один напрям регулювання ринку телекомунікацій - регулювання тарифів. За загальним правилом тарифи на телекомунікаційні послуги встановлюють оператори, провайдери телекомунікацій самостійно, але при цьому вони повинні враховувати встановлені законодавством принципи регулювання тарифів, зокрема:

- базування розрахунків тарифів на собівартості цих послуг з урахуванням отримання прибутку;

- недопущення встановлення демпінгових або дискримінаційних цін з боку окремих операторів, провайдерів телекомунікацій;
- стягнення почасової плати за фактичний час отримання споживачем телекомунікаційних послуг.

Важливим аспектом регулювання ринку телекомунікацій є формування та розподіл номерного ресурсу. Відповідно до норм Закону України "Про телекомунікації" формування та розподіл номерного ресурсу здійснюються на основі того, що номерний ресурс є технічно обмеженим.

Розроблення та реалізацію технічної політики у формуванні номерного ресурсу здійснює Мінтрансзв'язку, затверджуючи Національний план нумерації України, що розробляється згідно з міжнародними вимогами.

Відповідно до Національного плану нумерації, НКРЗ здійснює розподіл, присвоєння, облік номерного ресурсу, видачу та скасування дозволів, нагляд за його використанням.

Номерний ресурс надається оператору телекомунікацій на термін дії відповідної ліцензії для використання без права передачі іншим особам, крім випадків вторинного розподілу відповідно до законодавства, на підставі дозволу, що надається НКРЗ.

Основними завданнями НКРЗ є такі:

- проведення єдиної державної політики регулювання в галузі зв'язку;
- здійснення державного регулювання та нагляду в галузі зв'язку з метою максимального задоволення попиту споживачів на послуги зв'язку;
- забезпечення ефективного користування радіочастотним ресурсом України і функціонування ринку телекомунікаційних послуг та послуг поштового зв'язку на основі збалансування інтересів суспільства, операторів та користувачів цих послуг;
- сприяння розвитку конкуренції та підприємництва, забезпечення однакових умов діяльності суб'єктів усіх форм власності, вдосконалення механізмів регулювання ринкових відносин у галузі зв'язку.

Комісія складається із голови та семи членів, яких призначає на посади та припиняє їх повноваження на цих посадах Кабінет Міністрів України.

Голова і члени Комісії призначаються на посаду строком на п'ять років. Ні голова, ні жоден член Комісії не можуть обіймати посаду більше ніж десять років сумарно.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації є формування конкурентного середовища для забезпечення потреб громадян України у якісних телекомунікаційних послугах, забезпечення всебічного та періодичного інформування споживачів про рівні якості телекомунікаційних послуг, за якими вони надаються операторами телекомунікацій.

З метою своєчасного інформування громадськості та відповідно до вимог Закону України «Про телекомунікації» та Положення про якість телекомунікаційних послуг, НКРЗІ розмістила узагальнені дані звітів операторів телекомунікацій, що надають послуги фіксованого телефонного зв'язку, рухомого (мобільного) зв'язку та доступу до Інтернету **за 2016 рік** на офіційному веб-сайті НКРЗІ в підрозділі Звіти операторів телекомунікацій розділу «Якість телекомунікаційних послуг».

Водночас звертаємо вашу увагу, що в зазначених таблицях кольором виділено операторів телекомунікацій, які надали неповну інформацію щодо значень показників якості телекомунікаційних послуг та/або надають телекомунікаційні послуги неналежної якості.

Аналіз звітності операторів про якість телекомунікаційних послуг за 2016 рік та активне залучення незалежних акредитованих органів оцінки відповідності (випробувальних лабораторій) свідчить, що питання всебічного інформування споживачів про якість послуг стає важливим чинником для посилення конкуренції на ринку телекомунікації України та важливим інструментом для розвитку телекомунікаційних послуг. Дивись Додаток 1.

Головні напрямки державної підтримки телекомунікаційних послуг.

Для реалізації головних завдань необхідна державна підтримка розвитку телекомунікацій за такими напрямами:

- *залучення вітчизняних наукових установ та окремих науковців до визначення принципів державної політики у сфері телекомунікацій, спрямування їх діяльності на вирішення системних питань, що впливають на розвиток телекомунікацій;*
- *розвиток науково-технічної та регуляторної політики у зазначеній сфері шляхом прискореного розроблення рекомендацій, нормативних документів і регламентів, організації пошукових і науково-дослідних робіт з оптимального використання наявних ресурсів (фінансових, трудових, матеріальних, частотних, номерних, адресних тощо) з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів ринку телекомунікацій;*

- сприяння залученню зовнішніх та внутрішніх інвестицій для розвитку телекомунікаційних мереж у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах;
- сприяння структурним, технічним і технологічним перетворенням у сфері телекомунікацій, підвищенню ефективності регуляторного впливу на ринок телекомунікацій з використанням рекомендацій міжнародних організацій (Міжнародного союзу електрозв'язку, Європейського інституту стандартів у сфері телекомунікацій, Європейської конференції Адміністрацій пошти та телекомунікацій) стосовно організаційних, технічних і фінансових аспектів діяльності;
- нормативно-правове забезпечення діяльності у сфері телекомунікацій;
- фінансова підтримка проведення науково-дослідних робіт з питань розвитку і побудови мереж наступного покоління в Україні.

Розвиток телекомунікацій повинен здійснюватися з урахуванням телекомунікаційних потреб національної безпеки та оборони держави.

З цією метою слід передбачити:

- телекомунікаційну підтримку функціонування спеціальних телекомунікаційних мереж;
- завчасне створення телекомунікаційної мережі та системи управління нею з метою забезпечення телекомунікаційних потреб держави в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану;
- проведення організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки функціонування всіх елементів телекомунікаційної інфраструктури України;
- особливий порядок вирішення питань оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами операторів усіх форм власності у частині, що стосується потреб національної безпеки та оборони держави, а також порядок використання засобів, споруд і телекомунікаційних мереж в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану.

Розвиток спеціальних телекомунікаційних мереж здійснюватиметься шляхом:

- *оснащення відповідних мереж сучасними і надійними технічними засобами телекомунікацій, засобами захисту інформації та криптографічними ключами;*
- *використання для створення окремих спеціальних телекомунікаційних мереж цифрових каналів електрозв'язку — відомчих і телекомунікаційних мереж операторів усіх форм власності;*
- *задоволення телекомунікаційних потреб систем управління складових частин Воєнної організації держави у мирний час в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану;*
- *використання сучасних телекомунікаційних технологій, методів і засобів криптографічного та технічного захисту інформації.*

Створення та розвиток Національної системи конфіденційного зв'язку слід проводити з урахуванням можливості її подвійного використання. Це дасть змогу використовувати її з метою надання в мирний час послуги конфіденційного зв'язку іншим юридичним та фізичним особам.

Необхідно передбачити заходи, які забезпечать постійне функціонування і розвиток телекомунікаційних мереж спеціального призначення у звичайних умовах та їх постійну готовність до роботи в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану.

Відповідно до законодавства в телекомунікаційних мережах усіх форм власності необхідно передбачити захист технічних засобів та інформації, що ними передається. Для забезпечення захисту інформації в телекомунікаційних мережах слід виконати такі завдання:

- *створення і поступове впровадження нормативно-правової бази із забезпечення питань технічного та криптографічного захисту інформації, гармонізованого з європейськими та міжнародними стандартами;*
- *розроблення сучасних методів захисту інформації на базі технічних засобів для комплексного розв'язання завдань забезпечення захисту інформації в телекомунікаційних мережах;*
- *створення системи легального перехоплення інформації у телекомунікаційних мережах у випадках, передбачених законодавством;*

- *створення державного координаційного центру з питань безпеки в інформаційно-телекомунікаційних мережах загального користування, сприяння створенню державних та недержавних центрів компетенції та реагування на інциденти в телекомунікаційних мережах.*

Захист інформації повинен здійснюватися відповідно до законодавства також і в системах оперативного-технічного управління телекомунікаційними мережами. Стратегічно важливе значення має створення системи управління магістральними телекомунікаційними транспортними мережами, забезпечення захисту від несанкціонованого втручання в режим функціонування обладнання цих мереж.

Необхідно розробити і реалізувати політику з питань розвитку телекомунікаційних транспортних мереж на базі імпортного обладнання із забезпеченням їх безпечного і передбачуваного функціонування, особливо в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану.

3.2. Проблеми регулювання ринку телекомунікаційних послуг

Однією з проблем регулювання ринку телекомунікаційних послуг є процедура призначення членів НКРЗ, як вона прописана у Законі про телекомунікації, що суперечить загальному порядку призначення службовців на державні посади, прописаному у Законі про Кабінет Міністрів України. Так, у відповідності до Закону про телекомунікації, члени НКРЗ мають призначатися Президентом, але за Законом про Кабінет Міністрів України Уряд також вказує на своє право призначати членів НКРЗ. Це створює неабияку плутанину та недієздатність НКРЗ. Останнім часом рішеннями судів була скасована ціла низка призначень членів НКРЗ. Через ці обставини створення стабільності на ринку є нагальною потребою. Крім того, незрозумілими є процедури ліцензування, особливо у галузі послуг бездротового зв'язку. Особливою непрозорістю характеризується процедура розподілу частот. У галузі мобільного зв'язку третього покоління український Уряд створив дискримінаційні умови для іноземних операторів, надавши тільки одну ліцензію для ВАТ «Укртелеком», де більша частка акцій належить державі. Нарешті, незрозумілими та нерегульованими є стосунки між органом забезпечення конкуренції – Антимонопольним комітетом – та НКРЗ, що призводить до невизначеності щодо питання про те, кому належать повноваження регулювання різних телекомунікаційних ринків. Усі прилади бездротового зв'язку в Україні підлягають реєстрації, навіть якщо технології, які в них використані, вже пройшли схвалення, сертифікацію та отримали дозвіл на використання у країні.

Так, усі виробники мусять реєструвати свої засоби бездротового зв'язку, у яких застосовуються технології, що вже пройшли узгодження

та отримали дозвіл на використання (наприклад RLAN, Wi-Fi, Bluetooth тощо). Через це процес імпорту, продажу та використання засобів бездротового зв'язку в Україні є надто складним та обтяжливим, що створює необґрунтовані перешкоди для торгівлі. Логічніше було б вимагати реєстрацію не для конкретного продукту, а для самої технології або взагалі скасувати таку реєстрацію, оскільки вона просто дублює процедуру обов'язкової сертифікації. Згідно з правилами СОТ, українське законодавство у галузі регулювання сектору телекомунікації має бути повністю гармонізоване з європейськими стандартами. Наприклад, низка стандартів, які застосовуються зараз, є застарілими, а відтак в Україні неможливо зареєструвати або сертифікувати вироби, у яких використовуються всесвітньо визнані новітні бездротові технології. Зараз в Україні цей сектор регулюється двома законами: Закон про телекомунікації та Закон про радіочастотний ресурс. Ці два закони варто було б об'єднати в єдиний Телекомунікаційний кодекс, який був би узгоджений з кращими зразками європейської практики у цьому секторі. Іншою стороною проблеми реєстрації в Україні є неможливість зареєструвати та сертифікувати вироби, у яких використовуються новітні бездротові технології [3].

Сьогодні, в умовах рішення проблеми доступу до основних телекомунікаційних послуг, постає питання подальшого розвитку галузі. Україна є унікальною країною серед країн, що розвиваються за рівнем освіти населення та вона має шанс здійснити якісний прорив в області ІКТ та телекомунікаційній галузі зокрема. Але треба інтенсифікувати використання ІКТ в усіх сферах життя.

Існує така проблема, як відсутній резерв для прискореного розвитку телекомунікаційного сегменту економіки України й інформаційної сфери в цілому через активізацію ринкових механізмів. В основі цього твердження лежить факт недостатньої для діючого нарощування попиту купівельної спроможності як у приватних, так і у корпоративних користувачів інформаційно-телекомунікаційних послуг. У більшості випадків ситуація ускладнюється відсутністю поінформованості значної кількості потенційних покупців розглянутих послуг про їх переваги і роль у підвищенні якісних і кількісних результатів господарської діяльності. Телекомунікаційна галузь має практично нереалізований потенціал розвитку. Відсутність попиту при високому потенціалі розвитку пропозиції і відсутності внутрішніх ресурсів для цінової експансії без погрози невиконання планів розвитку галузі є в сукупності підтвердженням низької реалізації потенціалу [4].

В інформаційно-телекомунікаційному аспекті Україна не має на сьогодні конкурентних переваг на міжнародних ринках у порівнянні з розвинутими країнами. Більш того, результати розрахунків по телекомунікаційній галузі Росії дозволяють зробити висновок про те, що без прискорення розвитку вітчизняного ринку телекомунікаційних послуг

період досягнення західних результатів розвитку обчислюється десятиліттями.

Також наріжним питанням залишається питання конвергенції. Частотного ресурсу не вистачає в повному обсязі задля подальшого прискореного розвитку галузі. 80% частот залишається у розпорядженні Міністерства оборони, а, відповідно, 20% - розподілені між операторами зв'язку. Така ситуація в багатьох моментах не дає можливості приймати оптимальні рішення стосовно забезпечення конкурентоспроможності операторам та ринку телекомунікаційних послуг загалом.

Також гострим є питання конкуренції на ринку телекомунікацій України. Яскравим прикладом слугує ринок мобільного зв'язку, де залишилось чотири оператори («Київстар» 43% ринку, МТС 33%, «Астеліт» 20,4% та «Вимпелком» 3,7%), частки ринку між якими розподілені нерівномірно і тому більші за обсягом абонентної бази оператори мають суттєві переваги порівняно з меншими. Великі оператори є фактично монополістами на ринку мобільного зв'язку України. Вони встановлюють спеціально занижені тарифи на з'єднання і тому для малих операторів досить трудно конкурувати в таких умовах. Що стосується новаків, особливо українських операторів, то вони не можуть вийти на ринок мобільного зв'язку та зайняти гідну нішу за таких умов. Відповідні органи державної влади майже не регулюють ринок телекомунікаційних послуг в Україні. особливо яскравим прикладом даної ситуації слугують вимушені злиття та поглинання в даній сфері за останній час [5].

Дана ситуація суперечить міжнародній практиці. Розподіл відповідальності між регуляторними органами варіюється в залежності від країни. Існують три традиційні способи організації конкурентної політики в телекомунікаційній галузі:

А) орган з питань конкуренції забезпечує дотримання правил конкуренції та галузевих регуляторних актів;

В) регуляторний орган телекомунікаційної галузі забезпечує дотримання регуляторних актів, а орган з питань конкуренції забезпечує дотримання законодавства про конкуренцію;

С) регуляторний орган телекомунікаційної галузі забезпечує дотримання регуляторних актів і має розширені повноваження щодо забезпечення дотримання правил конкуренції [6, с. 134-170].

Ці три моделі застосовуються в різних країнах світу. За допомогою подібного розподілу повноважень між регуляторними органами країни Західної Європи, Північної та Південної Америки, Азійсько - Тихоокеанського регіону вже досягли значних успіхів у розвитку галузі телекомунікацій. Саме за таких умов їхні величезні компанії (в якості філій або представництв) присутні та функціонують на ринках телекомунікаційних послуг країн СНД, і України зокрема, - країн менш розвинених за економічним рівнем, та за умов нерівноправного

розподілу сил та можливостей не дають змоги функціонувати вітчизняним операторам на вітчизняному ринку.

4. Висновки

Телекомунікації є системоутворюючою галуззю для інноваційної економіки, що має забезпечити потоки інформації. Відповідно, випереджальний розвиток телекомунікацій являється фундаментом формування нової інноваційної економіки України. З метою прискорення розвитку телекомунікаційних мереж слід створити сприятливі умови для добросовісної конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг, підвищити його інвестиційну привабливість, забезпечити прозорість взаємовідносин суб'єктів ринку телекомунікаційних послуг, консолідувати їх зусилля на розв'язання проблем розвитку телекомунікацій.

Отже, виходячи з вищезазначеного, можна дійти наступних висновків:

- галузь телекомунікацій на сучасному етапі є провідною у економічному розвитку будь-якої держави, оскільки обмін інформацією відіграє вирішальну роль у набутті конкурентоспроможності на світовому ринку товарів та послуг;*
- ринок телекомунікаційних послуг України відіграє важливу роль як з огляду внеску в ВВП, так і як середовище притоку ПІІ (прямі іноземні інвестиції);*
- для стимулювання розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та сфери телекомунікацій виняткову роль в умовах відкритості національних ринків відіграє державне регулювання галузі;*
- технологічний розвиток ІКТ вимушує постійно коректувати діюче регулятивне середовище, формувати адекватні підходи до створення найкращих умов розвитку галузі в контексті постійних технологічних інновацій;*
- міжнародний досвід регулювання ринку телекомунікацій свідчить про варіативність моделей регулювання з огляду рівня економічного розвитку країни, традицій в регуляторній політиці, ступеню відкритості бізнес-середовища для компаній-нерезидентів;*
- основним державним органом регулювання у сфері телекомунікацій виступає Національна комісія з питань регулювання зв'язку України. НКПЗ здійснює нагляд за ринком*

телекомунікації, ліцензування діяльності у сфері телекомунікації, визначення принципів взаємо з'єднання телекомунікаційних мереж, визначення основ розвитку та надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг, регулювання тарифів і розподіл номерного ресурсу.

Для подальшого розвитку ринку комунікацій України необхідно залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій для розвитку телекомунікаційних мереж у сільських, гірських місцевостях і депресивних регіонах, сприяння структурним, технічним і технологічним перетворенням у сфері телекомунікацій, підвищенню ефективності регуляторного впливу на ринок телекомунікацій з використанням рекомендацій міжнародних організацій.

Робота над рефератом була досить цікавою, проте самокритично можу зазначити, що проведений аналіз висвітлює тільки головні аспекти стану і закономірностей розвитку ринку телекомунікацій в Україні. Повний аналіз ринку потребує додаткового часу та зусиль.

Література

1. Мировой рынок телекоммуникаций: современные тенденции, стратегии и перспективы развития [Текст]: монография / О.Б. Аникин. – М.: ГУУ, 2009. –170 с.
2. Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. European Business Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://af.attachmail.ru/cgi-bin/readmsg/eba_fta_position_paper_ukr.txt?rid=3002490474&&id=12773133200000000948;0;1&mode=attachment&channel=
4. Гава Ю. Роль сучасних технологій в економіці// Економіст. – 2006. - №6. – с.61 – 63
5. IKS-consuting [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iksconsulting.ru/>
6. Barros and Hoernig (2004), Sectoral regulators and the competition authority: Which relationship is best?, CEPR Discussion paper series, no. 4541. [Баррос і Херніг, "Галузеві регуляторні органи та орган з питань конкуренції: які взаємини краще? "]
7. Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV //Офіційний вісник України. – 2003. – № 51. –С.26–44.
8. Рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації України № 444 «Про затвердження Порядку аналізу ринків послуг пропуску трафіка та визначення операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою» від 25.08.2011.
9. Рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації України «Про схвалення Переліку ринків телекомунікаційних по слуг» від 25.09.2008 р. № 1140.

Додаток 1. Дані про якість телекомунікаційних послуг

З метою інформування споживачів телекомунікаційних послуг та на виконання протоколу засідання Кабінету Міністрів України від 04.07.2017 оператори рухомого (мобільного) зв'язку подали до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, інформацію про якість телекомунікаційних послуг за I півріччя 2017 року.

Узагальнена інформація щодо показників якості, які характеризують доступність радіомережі та послуг, безперервність, повноцінність надання послуг, а також якість обслуговування споживачів, відображена нижче.

Аналіз отриманих даних показав **дотримання встановлених рівнів якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку**, затверджених Наказом Мінтрансзв'язку від 19.03.2010 № 147, та **стале розширення території покриття радіомережі стандарту «Цифровий стільниковий радіозв'язок IMT-2000 (UMTS)» (3G)**, в тому числі із забезпеченням високошвидкісного доступу до Інтернету.

